

ЗМІСТ

Генерал Павло Шандрук і Українська Національна Армія	4
Генерал Павло Шандрук – видатний полководець, військовий теоретик, історик, письменник і публіцист	9
Розділ перший	
ГЕНЕРАЛ ЕРНСТ КЬОСТРІНГ	31
Розділ другий	
ШТАНДАРТЕНФЮРЕР, КЕРІВНИК БЮРО ДОБРОВОЛЬЦІВ СХОДУ ПРИ ГОЛОВНОМУ УПРАВЛІННІ СС, ДОКТОР ФРНЦ АРЛЬТ	77
Розділ третій	
ГЕНЕРАЛ-ФЕЛЬДМАРШАЛ ФЕРДИНАНД ШЬОРНЕР І ГЕНЕРАЛ ПІАЦИНГ ФОН ШТРАХВІТЦ	111
Розділ четвертий	
ПРОФЕСОР І ЗОПДЕНФЮРЕР АБВЕРУ ВЕРНЕР МАРКЕРТ	133
Розділ п'ятий	
РАЙХСАМТСЛЕЙТЕР, ДОКТОР ГЕОРГ ЛЯЙБРАНДТ....	141
Розділ шостий	
ПРОФЕСОР ГЕРГАРД ФОН МЕНДЕ	147
Література.....	163

Генерал Павло Шандрук і Українська Національна Армія¹

У такій ситуації (у боротьбі з вищими німецькими військовими і цивільними владами, що підтримували генерала Андрія Власова і його "Комітет Освобождения Народов России", КОНР. – Авт.) українські чинники почали заходи для створення єдиної репрезентації. У Ваймарі 19 лютого 1945 року відбулося "засідання представників українських урядів і організацій". Головою зібрання обрали д-ра Костя Паньківського, заступника Голови Українського Центрального Комітету, а секретарем інж. Калиновича. У нарадах узяло участь 16 осіб. На пропозицію Володимира Доленка, представника м. Харків, вирішено створити спільну репрезентацію, до якої увійшли д-р Кость Паньківський – керівник і представник "від громадянства", інж. Сергій Куниця – представник генерала Павла Шандрука, д-р Євген Лабуцький – службовик Німецького міністерства для східних окупованих земель, інж. Євген Пастернак від УЦК. До цієї репрезентації увійшли також представники політичних середовищ. Не було тільки представника Степана Бандери, який у той час виїхав із Ваймару.

Зібрання продовжили 22 лютого, але його перервали повітряна тривога й бомбардування. Наступних зібрань уже не було, бо в Берліні німці вирішили створити Український Національний Комітет. У цих обставинах дуже важливу роль відіграв генерал Павло Шандрук, коли він погодився очолити Український Національний Комітет і стати командувачем Української Національної Армії.

Шандрукові доводилося діяти в дуже складних і небезпечних умовах. Ситуація була непевна, для декого, наприклад, для письменника Уласа Самчука, – це було вже "п'ять по дванадцятій". Він описав тодішні настрої зі своєї зустрічі з генералом Шандруком 19 січня 1945 року в Берліні у своїх спогадах, які так і назвав "П'ять по дванадцятій":

"При обіді в Ексельзюрі мій земляк М. повідомив, що прибув зі сходу генерал Шандрук, що він хоче бачитись зі мною, а живе в цьому готелі. Я вирішив відвідати генерала. Застав його в ліжку, кілька ночей не спав... Коротко, стислими словами оповів, що там робиться. Содом і Го-

¹ За матеріалами "Від з'їзду до з'їзду, від ювілею до ювілею". Виступи хорунжого Дивізії, письменника, публіциста, редактора "Вістей Комбатанта" Романа Колісника на імпрезах колишніх вояків 1-ї Української дивізії Української Національної Армії. – Торонто: Ро-Ко, 2001. – 60 с.

морра, якщо можна тут вжити цих абстрактних понять. Весь схід Німеччини в русі на захід. І то переважно пішки. У сніг, у метелицю, в мороз. Жінка генерала десь загубилась, і він у відчаю, де і як її знайти. І, між іншим, німці пропонують генералові творити українську армію! Ха-ха-ха! У п'ять по дванадцятій! Генерал дав згоду: українці, мовляв, ніколи не відмовляються від армії, навіть на один день і де б то не було. Мені пропонує відділ пропаганди у тій затії.

Я в душі лише посміхнувся, а назовні висловив думку, що пропаганда такого роду вже існує при Міністерстві сходу. Генерал зазначає, що такого роду пропаганда мало йому імponує, тепер, мовляв, потрібна інша, з іншими засобами й іншими людьми. Я дав зрозуміти, що в чуда не вірю, та ледве в них вірить сам генерал”.

Одна з характерних рис українців – це засада “моя хата скраю” – вичекати, як усе з'ясується. Вона, ця риса, доводить до пасивності і терпеливості зносити приниження та наруги. “Філософію” такої поведінки мені розповів один старшина Армії УНР... Треба зазначити про розуміння і потребу активно брати участь у творенні подій, а не стояти осторонь. Це зробив генерал Шандрук, це зробив професор Кубійович, це зробили ті молоді й старші люди, які вступили до Дивізії.

У лютому–березні 1945 року не було охочих очолити таке українське представництво. Українці мають свою приповідку, яку не дарма часто повторюють: “Моя хата скраю”. То і в той час уся обережність підказувала “стояти скраю”, вичекати, аж поки справи з'ясуються. Генерал Шандрук не стояв збоку, а взяв активну участь у подіях. І це чи не найбільша його заслуга.

Генерал Шандрук був офіцером Армії УНР, незадовго перед початком Другої світової війни закінчив польську школу Генерального штабу й тоді вступив як контрактний офіцер до Польської армії. Він відзначився у боях з німцями в обороні Варшави (точніше, на лінії шосе “Замосць – Грубешув”) і перебував деякий час у німецькому полоні.

Після особистої розмови з Президентом УНР Андрієм Лівичим генерал Шандрук погодився очолити Український Національний Комітет. Не було ілюзій у той час щодо вартості “визнання України” німецьким урядом, але йшлося про порятунок українських людей та українських військових частин, які були в німецьких збройних силах.

12 березня 1945 року райхсміністр А. Розенберг повідомив генерала, що німецький уряд визнає УНК як єдиного представника українського народу з правом висловлювати своє бачення майбутнього України і проголошувати його в своїх деклараціях і маніфестах. Розенберг висловив